Openbaar Zaaknummer: Z/24/241973

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Criteria Visie op wind- en zonne-energie Wijchen

Datum: 30 mei 2024

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

1. Kennis te nemen van de notitie 'Besluitvorming criteriasets en weging Wijchense visie voor wind- en zonne-energie' (bijlage 1).
2. Criteriaset 1, zoals beschreven in de notitie 'Besluitvorming criteriasets en weging Wijchense visie voor wind- en zonne-energie', te gebruiken in de Multicriteria Analyse van de Visie op wind- en zonne-energie Wijchen

Aanleiding

Kernboodschap
Regionaal is afgesproken om bij de doorontwikkeling van de RES 1.0 naar RES 2.0 de verhouding tussen zonne- en windenergie te verbeteren. De PlanMer heeft aangetoond dat er in de gemeente Wijchen mogelijkheden liggen voor de opwek van windenergie. Om de regie te houden op de voorwaarden en keuze van gebieden gaat Wijchen een Visie op wind- en zonne-energie in Wijchen ontwikkelen. Het vaststellen van criteria is de eerste stap in de route naar de Visie op wind- en zonne-energie Wijchen. Naar verwachting leggen wij de Visie op wind- en zonne-energie voor de zomer aan uw raad ter besluitvorming voor.

Achtergrond
Op 22 april 2021 is de regionale energiestrategie (RES 1.0) door uw raad vastgesteld. In de RES is afgesproken om als regio 1,62 TWh duurzame energie op te wekken in 2030. De verhouding tussen zonne-energie (89%) en windenergie (11%) was in de RES echter scheef, wat mede tot netcongestie leidt. Daarom is de afspraak gemaakt om bij de doorontwikkeling van de RES 1.0 naar RES 2.0 de verhouding tussen zonne- en windenergie te verbeteren, door binnen de regio te zoeken naar nieuwe gebieden voor windenergie. Dit is gebeurd door een planMER onderzoek uit te voeren dat in juni van 2023 is afgerond en begin november door de commissie MER positief is beoordeeld. Uit dit onderzoek blijkt dat in 8 van de 16 gemeenten mogelijkheden liggen voor windprojecten, waaronder in de gemeente Wijchen.

Eind 2022 bevestigde uw raad de ambitie de overstap naar duurzame energiebronnen, zoals zonnepanelen op daken en windmolens, te maken met het vaststellen van het Strategisch Kompas. Daarin is tevens opgenomen dat windenergie nodig is om doelen te halen, maar dat daarbij wel gekeken moet worden naar plaatsen waar dit kan.

Om regie te houden, besloot uw raad op 1 februari 2024 te onderzoeken welke gebieden uw raad zelf het meest geschikt vindt voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie in de gemeente Wijchen. U gaf daarom opdracht om een visie op wind- en zonne-energie op te stellen en hierin keuzes te maken ten aanzien van deze gebieden.

Uw raad gaf tevens aan om:

1. In een multi-criteria analyse (MCA) naar mogelijk geschikte gebieden voor windenergie en in de vergelijking tussen die gebieden minimaal ook de volgende beoordelingscriteria en bijbehorende wegingsfactoren mee te nemen:

    - belastbaarheid van het gebied voor omwonenden
    - natuur
    - participatiemogelijkheden van direct aanwonenden
    - leefomgeving
    - landschappelijke inpassing van windmolens en zonnevelden
    - toekomstvastheid
    - goede ruimtelijke ordening

2. In de beoordeling van geschikt te maken gebieden alle overige en mogelijk voorgenomen ontwikkelingen mee te nemen in het onderzoek.
3. Een informatiebijeenkomst met gemeenteraads- en commissieleden te organiseren waarbij deze leden, voorafgaand aan de multi-criteria analyse, desgewenst een reactie kunnen geven op de voor het onderzoek in aanmerking te nemen criteria en op de mate van weging daarvan bij het uit te brengen advies.
4. Bij het onderzoek trede 3 van de Wijchense Participatieladder (raadplegen/adviseren) toe te passen.
5. In ieder geval huishoudens die binnen 2 kilometer van de beoogd plangebieden woonachtig zijn proactief te benaderen in het vervolgonderzoek.

In het traject naar de Visie op wind- en zonne-energie is hieraan gehoor gegeven.

<u>Besluitvorming criteriasets en weging</u>
Een belangrijke eerste stap in het traject naar de Visie op wind- en zonne-energie is de voorliggende notitie ‘Besluitvorming criteriasets en weging Wijchense visie voor wind- en zonne-energie’. Deze notitie gaat in op:

- De resultaten van de raadpleging die in maart en april heeft plaatsgevonden door interviews met stakeholders, bijeenkomsten met inwoners en bedrijven, een enquête en een analyse van beleidsdocumenten
- De manier waarop uit deze raadpleging criteriasets zijn gedistilleerd.
- Hoe het proces naar de Visie op wind- en zonne-energie er verder uitziet.

Om straks in de MCA bij de Visie op wind- en zonne-energie een goede afweging te kunnen maken, is het van belang om eerst de criteria hiervoor vast te stellen.
In de notitie ‘Besluitvorming criteriasets en weging Wijchense visie voor wind- en zonne-energie’ zijn op basis van input die in de raadpleging is opgehaald twee criteriasets gedistilleerd. Ze geven een grove tweedeling in typen gebieden weer die in aanmerking kunnen komen voor duurzame energie.

Criteriaset 1: wijzen op gebieden bij industrie en snelwegen, waarbij effecten verwacht kunnen worden op grotere groepen omwonenden.
Criteriaset 2: wijzen op gebieden zover mogelijk van dorpskernen waarbij effecten verwacht kunnen worden op het landschap.

In deze beslisnota stellen wij uw raad voor om te kiezen voor criteriaset 1.

Visie
Volgens planning ligt in de raadsvergadering van 2 juli de Visie op wind- en zonne-energie ter besluitvorming voor. Deze visie bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- MCA
Nadat uw raad een criteriaset heeft gekozen wordt hiermee een MCA uitgevoerd. Deze MCA kent aan ieder gebied een score toe, aan de hand waarvan de voorkeur voor één of meerdere zoekgebieden (dit zijn nog geen exacte locaties) bepaald wordt.

- Voorwaarden
De visie omschrijft elke voorwaarden de gemeente stelt aan ontwikkelingen op het gebieden van grootschalige opwek. Denk aan voorwaarden ten aanzien van procesparticipatie, financiële participatie of lokaal eigendom. Na vaststelling van de visie werkt het college deze voorwaarden nader uit in een kader.

- Opgave
In de RES 1.0 is heeft de regio toegezegd gezamenlijk 1.62 TWh op te wekken voor 2030. Helaas is dit bod met 89% zonne- en 11% windenergie niet in balans. Windmolens leveren vooral energie in de winter, wanneer we deze meer nodig hebben. Daarnaast vraagt het elektriciteitsnet om meer balans. Om deze reden ligt er nu het verzoek vanuit de RES regio om meer windenergie te realiseren. Alle 8 gemeenten waarbinnen geschikte gebieden in de planMER vastgesteld zijn hebben toegezegd hier serieus naar te kijken. Zo ook Wijchen. De MCA zal een beeld geven van wat er realistisch gezien mogelijk is op basis van onze criteria. Naast de RES heeft uw raad voor Wijchen een Lokale Energie Strategie (LES) vastgesteld. Dit is onze eigen ambitie. Hierin is besloten dat we in 2050 ons eigen energieverbruik volledig opwekken, conform landelijke afspraken.

De visie op wind- en zonne-energie bevat een afbakening van de opgave in op te wekken wind- en zonne-energie (zon op land en zon op dak), uit te drukken in MW per periode en met een doorkijk naar 2050.

- Regie/proces
De wereld beweegt zich weg van fossiele energie naar lokale duurzame opwek. Hierin liggen zowel kansen als risico's. Het is belangrijk dat de gemeente de regie pakt ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige opwek:

1. Om voorwaarden, zoals bijvoorbeeld lokaal eigendom of participatie, aan ontwikkelingen te kunnen stellen
2. Om inpassingsplannen te voorkomen

Het verdient aanbeveling om in navolging van de visie verder onderzoek te verrichten en een kader op te stellen waarin de voorwaarden voor ontwikkelingen worden uitgewerkt. Aan dit kader moeten ontwikkelaars zich conformeren ('Green Deal'). Eveneens is het van belang dat na besluitvorming over de visie onderzocht wordt hoe de gemeente op de beste manier de regie (bijvoorbeeld lokaal eigendom of tender) kan pakken.

Eerdere besluiten

Datum	**Korte omschrijving eerder genomen besluit**
22 april 2021	Z/21/047504 Vaststellen definitief bod Regionale Energiestrategie 1.0 Arnhem Nijmegen
18 oktober 2022	Z/22/092047 Concept Notitie Reikwijdte en Detail van planMER ter voorbereiding van RES 2.0
20 december 2022	Z/22/092045 Concept NRD planMER voor RES 2.0
11 juli 2023	Z/23/129638 kennisneming planMER RES GMR Arnhem Nijmegen
7 december 2023	Z/23/133830 Raadsbesluit Routes voor de Lokale Energie Strategie Wijchen
1 februari 2024	Z/23/129638 Raadsbesluit Onderzoek naar een gedragen visie op wind- en zonne-energie in Wijchen
25 april 2024	Z/24/233429 Informatienota gemeenteraad Evaluatie Gedragscode Windenergie in Wijchen

Gewenst resultaat
Door dit besluit wordt in de MCA bij de Visie op wind- en zonne-energie Wijchen gebruik gemaakt van criteriaset 1. Deze criteriaset bevat criteria die wijzen op gebieden in de buurt van industrie en snelwegen.

Argumenten

1.1 Middels het ter besluitvorming aanbieden van criteriasets geven we invulling aan de eerste stap van het raadsbesluit 'Onderzoek naar een gedragen visie op wind- en zonne-energie in Wijchen'.
Op 1 februari 2024 besloot uw raad zelf te laten te onderzoeken welke gebieden het meest geschikt voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie in de gemeente Wijchen zijn. U gaf opdracht om een visie op wind- en zonne-energie op te stellen in hierin keuzes te maken ten aanzien van deze gebieden.

1.2 De visie is van belang voor de invulling van de gemeentelijk ambities op het gebied van energieneutraliteit en bestrijding van netcongestie.
- De gemeente Wijchen heeft de ambitie om energieneutraal te worden en daarin de eerste stappen gezet. Om de uiteindelijke doelstellingen voor 2050 (conform landelijke afspraken) op onze eigen voorwaarden te halen, moeten we op een slimme manier doorpakken. De visie op wind- en zonne-energie is daarin een belangrijke stap.
- In RES 1.0 heeft Wijchen een bod gedaan met 3 windmolens bij Bijsterhuizen en 30 hectare zonnepark. Vanwege instabiliteit op het elektriciteitsnet ligt er echter een afspraak om in RES 2.0 de scheve verhoudingen zon- en windenergie in de totale RES te verbeteren en is een planMER uitgevoerd.

1.3 Door keuzes te maken voor zoekgebieden voor grootschalige opwek schept de gemeente Wijchen duidelijkheid en verkleint daarmee de onrust bij inwoners.
Al jaren is er in enkele gebieden binnen de gemeente Wijchen onzekerheid over de eventuele komst van windmolens in die gebieden. Dit zorgt voor onrust in die gebieden. De visie op wind- en zonne-energie kan in ieder geval duidelijk maken welke gebieden afvallen als zoekgebied.

2.1 Om tot een gedragen visie te komen moet uw raad vooraf besluiten over de te hanteren criteria.
De MCA is een belangrijk onderdeel van de visie. Voordat de MCA kan worden uitgevoerd moet een keuze gemaakt worden over de criteria die ten grondslag aan de MCA liggen. De criteriasets met weging die voorliggen, zijn gedistilleerd uit de input van inwoners, stakeholders en bedrijven.

2.2 Door te kiezen voor Criteriaset 1 kiest u voor de set die er van uitgaat dat leefbaarheid het best wordt bereikt door ervoor te kiezen om gebieden voor de opwek van duurzame energie te combineren met industrie en snelwegen; plekken waar al overlast is.

Tijdens de raadpleging is naar voren gekomen dat het allerbelangrijkste thema voor inwoners is dat de leefbaarheid gewaarborgd wordt. Maar in de manier waarop dit moet gebeuren, zijn twee stromingen te onderscheiden:

- Leefbaarheid bereik je het meest door ervoor te kiezen om gebieden voor de opwek van duurzame energie te combineren met industrie en snelweg; plekken waar al overlast is.
- Leefbaarheid bereik je het meest door te kiezen voor gebieden voor de opwek van duurzame energie waarbij het meeste afstand wordt gehouden tot woningen of woonkernen;

De uitkomst van de vragenlijst, zoals gepresenteerd in de notitie 'Besluitvorming criteriasets en weging Wijchense visie voor wind- en zonne-energie' laat zien dat gemeentebreed 66% van de respondenten aangeven dat de gemeente het beste kan rekening houden met de huidige leefbaarheid door windmolens te plaatsen op plekken waar al veel geluid is, zoals bij wegen of bij industrie. Bovendien beïnvloedt de keuze voor Criteriaset 1 naar verwachting cultuurhistorie en landschap minder dan Criteriaset 2.

Tegenargumenten en risico's

1.1 Inpassingsplan voor windpark A50 legt tijdsdruk op het proces naar de visie op wind- en zonne-energie.
De provincie is het bevoegd gezag als het gaat om windparken en moet reageren op een inpassingsplan voor het windpark A50, gelegen binnen één van de mogelijk geschikte gebieden binnen de gemeente Wijchen. De gemeente Wijchen heeft tot de zomer om tot beleid te komen, daarna zal de provincie gaan beslissen over het inpassingsverzoek. Daarom is de urgentie en tijdsdruk op dit proces groot.

1.2 Plannen voor een hoogspanningsstation van TenneT hebben een grote ruimtelijke impact op de gemeente Wijchen.
Parallel aan het traject om te komen tot een visie op wind- en zonne-energie is duidelijk geworden dat TenneT plannen heeft voor een hoogspanningsstation van circa 25 hectare in de gemeente Wijchen. Hoewel we weten dat TenneT zoekt in de buurt van de reeds aanwezige hoogspanningsleiding vanaf de A50 verder naar het westen, is de plek waar het hoogspanningsstation komt niet bekend. Uw raad wordt in een informatienota hierover geïnformeerd.

Omdat de komst van het hoogspanningsstation een grote ruimtelijke impact heeft, zou het meegewogen moeten worden in het traject voor het bepalen van zoekgebieden voor wind- en zonne-energie. Wij bespreken dit dilemma met TenneT en Provincie en nemen de uitkomsten van deze overleggen mee in de

advisering over de visie op wind- en zonne-energie in de aanloop naar de raadsvergadering van 2 juli, waarin de visie volgens planning ter besluitvorming voorligt. Er bestaat een kans dat er gevolgen zijn voor het traject.

2.1 Na besluitvorming over de visie volgt een periode waarin we aanvullend onderzoek verrichten en een kader opstellen waarin de voorwaarden voor ontwikkelingen en de rol van de gemeente wordt uitgewerkt.
Het kiezen tussen de twee criteriasets is niet direct een keuze voor gebieden, maar bepaalt de manier van kijken naar de gebieden en de manier van afwegen. Voor beide criteriasets geldt dat wanneer ze worden toegepast in de MCA er voorkeursgebieden naar voren komen. Maar dit biedt nog niet de garantie dat daar een project ontwikkeld zal worden. Dit is namelijk ook afhankelijk van een aantal praktische zaken. In de visie stelt de gemeente ook voorwaarden aan ontwikkelingen en wordt een vervolgproces geschetst, waarbij de rol van de gemeente, moet worden bepaald. Na vaststelling van de visie vergt dit echter nog een periode van onderzoek en uitwerking. Vervolgens moeten er ontwikkelaars zijn die aan de voorwaarden van de gemeente kunnen voldoen. Tot slot is voor iedere ontwikkeling van windenergieprojecten een ProjectMER nodig.

Om de periode van onzekerheid bij inwoners zo kort mogelijk te houden, is het belangrijk dat we als gemeente zo snel mogelijk duidelijk geven en vaart maken met het aanvullend onderzoek en het kader.

2.2 De keuze voor Criteriaset 1 leidt mogelijk tot zoekgebieden waarbij de afstand tot woningen of woonkernen kleiner is dan de bij de keuze voor Criteriaset 2.
De keuze voor Criteriaset 1 neigt naar zoekgebieden dicht bij industrie en snelwegen. Deze kunnen mogelijk dichter bij woningen zijn.

Financiële gevolgen
Wanneer in later stadium besluitvorming over financiële participatie of lokaal eigendom plaatsvindt, kan dit financiële gevolgen hebben. In het voorliggende advies komen deze niet aan de orde.

Communicatie
Tijdens een informatiemarkt op 23 mei informeren wij inwoners over informatie die is opgehaald en hoe traject naar de Wijchense visie voor wind- en zonne-energie er verder uitziet.

Inwonersparticipatie
In het traject naar de visie voor wind- en zonne-energie Wijchen is trede 3 van de participatieladder (raadplegen, adviseren) toegepast. Dit hebben we gedaan door zoveel mogelijk input voor criteria op te halen bij inwoners, bedrijven en stakeholders, door middel van:

- Digitale bewonersbijeenkomst en fysieke bewonersbijeenkomst
- Bijeenkomst voor bedrijven
- Enquête

In een eerder stadium is een stakeholdersavond in het kader van de Evaluatie Gedragscode Wind georganiseerd.

Tot slot volgt nog een informatiemarkt voor inwoners op 23 mei.

In de visie, waarover volgens planning in de raadsvergadering van 2 juli besluitvorming plaatsvindt, gaan wij verder in op proces- en financiële participatie.

Uitvoering of Vervolgstappen

- Na uw besluit over de criteria ligt de Visie op wind- en zonne-energie volgens planning in de raadsvergadering van 2 juli ter besluitvorming voor.

- In de visie komen diverse onderwerpen zoals (MCA, Opgave, voorwaarden, regie/proces) aan de orde.

- Ook nemen we de aanbevelingen uit de Evaluatie Gedragscode Wind mee. In deze evaluatie werd geadviseerd om de gedragscode te vervangen door participatiebeleid, een visie op duurzame opwek op te stellen en om te bekijken of het wenselijk is de landelijke gedragscode te adopteren voor windprojecten. Verder werd aanbevolen om:

    - een stevig participatieproces bij het ontwikkelen van de beleidsvisie
    - in deze visie tevens de eigen rol van de gemeente bij de totstandkoming van duurzame energieprojecten te beschrijven
    - het streven naar financiële participatie in beleid op te nemen
    - bij het opstellen van criteria voor de gebieden de belangen van natuur, milieu en landschap goed mee te nemen.

- Met name voor de voorwaarden en de manier van regie nemen is aanvullend onderzoek nodig en dienen kaders te worden gesteld. Wij pakken dit op in de tweede helft van 2024.

- Voordat ontwikkelingen mogelijk zijn in de zoekgebieden zijn altijd aanvullende milieukundige onderzoeken nodig. In gebieden met een hoge cultuurlandschappelijke waardering is een cultuurhistorische effect rapportage nodig. Ook landschappelijk onderzoek, flora en faunaonderzoek en archeologisch onderzoek zijn nodig.

Geheimhouding:
N.v.t.

Voorstel
Advies
JAFL
GO
SPA
Groen, Natuur & Landschap